

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

83. An Confessarius virtute Bullae Cruciatæ possit quemadmodum vota, ita etiam iuramenta facta circa eandem materiam votorum commutare? Idem est dicendum de Iubilæo. Et an sententia, & doctrina hujus ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

Non reticebo tamen, contrariam sententiam... Lestius lib. 2. cap. 40. dub. 16. n. 105, qui citat... Henricus in summa... & alij perant, hoc fieri posse etiam... quæ sententiam probabilem... Sanchez in sum. tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 10. n. 4. & alij, vocantes... Bartholomæus à S. Fausto in thes. relig. lib. 4. q. 10. n. 3.

RESOL. LXXIX.

An Confessarius virtute Cruciatæ commutans aliquod votum... Sanchez in sum. tom. 1. tract. 27. claus. 9. num. 31. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. cap. 9. sect. 2. §. 17. num. 4. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 23. Rodriquez in Bull. cap. 9. §. 112. Acosta in Bull. q. 73. in fin.

Respondeo affirmatiuè cum Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 50. n. 8. quia deficit in re gratiæ, & ex causa diuini cultus minuendi; ergo, &c. Et licet hanc æqualitatem inuenire difficillimum sit; & impossibile reputet Emmanuel Rodriq. in Bull. Cruc. q. 9. num. 106. Vnde, & bene consulunt Doctores, vt semper commutatio efficiatur in paulo plus; tamen ad consolationem Confessariorum qui non ositanter tamen hanc commutationem efficiunt, ponam hic verba doctissimi Patris Portel. in dub. regul. verb. commutatio. q. 4. vbi sic asserit: [Non oportet scrupulis agitatis, an opus, in quod votum commutatur, sit omnino æquale; hæc enim æqualitas non debet esse mathematica: & moraliter loquendo, omnimoda æqualitas non est cognoscibilis; sufficit æqualitas ad arbitrium boni viri, lectula fraude, & grati ignorantia; maxime si commutatio fiat virtute priuilegij.] Ita Portel.

Notandum est etiam cum Suarez tom. 2. de Relig. cap. 19. n. 94. quod commutatio fieri potest in materia, de cuius æqualitate dubitatur; quod est valde notandum pro scrupulosos.

RESOL. LXXX.

An Confessarius per Bullam Cruciatæ possit commutare qualitatem adiunctam voti vltimamini, & Religionis strictioris, vt laxiorem ingrediatur? Et dicere Episcopum posse in talibus votis dispensare, & per consequens Confessarium Bulla Cruciatæ. Ex p. 1. tr. 11. Ref. 83.

In eadem casum, Petrus, v.g. vouit mendicando adire sanctum Sepulchrum; quaritur, an Confessarius possit, virtute Cruciatæ, commutare tale votum, vt portans necessarias itineris expensas votum illud adimpleat: Respondeo affirmatiuè ex doctrina Lestii lib. 2. cap. 40. dub. 13. n. 105. Molfesij in summa tom. 1. tract. 11. cap. 15. n. 145. vbi docent, Episcopum posse in tali voto dispensare; & per consequens potest Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ. Et ratio est: quia in hoc casu Confessarius non commutat votum; sed circumstantiam per accidens ipsi voto adiunctam. Et ideo supra diximus, Confessarium posse commutare qualitatem adiunctam substantiæ voti Religionis, vt, cum promittente ingredi in Religionem strictiorem, vt laxiorem ingrediatur; quia id non est

commutare votum referuatum; sed quandam eius circumstantiam.

Et ita docent Doctores communiter, vt Zanard. in direct. Theol. p. 2. cap. 12. Syluest. verb. votum, q. 3. dub. 6. Palud. in 4. dist. 36. q. 4. art. 4. num. 43. D. Antoninus p. 2. tit. 11. cap. 2. §. 9. notab. 4. vers. hoc autem videtur. Lopez in instr. vbi agit de clauibus, cap. 9. in fin. Menoch. de arbit. lib. 2. cent. 5. cas. 421. n. 6. Rodriq. in summa, tom. 2. cap. 96. n. 5. & alij.

RESOL. LXXXI.

An per Bullam Cruciatæ possit Confessarius commutare votum factum de non petenda commutatione? Ex p. 1. tr. 11. Ref. 51.

Respondeo affirmatiuè; & ita docet Villalobes in summa tom. 1. tract. 27. claus. 9. num. 31. Fernandez in exam. Theol. mor. p. 3. cap. 9. sect. 2. §. 17. num. 4. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. num. 23. Rodriquez in Bull. cap. 9. §. 112. Acosta in Bull. q. 73. in fin.

RESOL. LXXXII.

An per Bullam Cruciatæ possit quis commutare votum emissum cum intentione efficiendi illud referuatum, vt scilicet a nullo possit in ferri nisi petita commutatione à Summo Pontifice? Idem est dicendum de Episcopo. Ex part. 1. tract. 11. Ref. 71.

Respondeo, hoc non obstante, posse tale votum Confessarium per Bullam Cruciatæ commutare, quia vouentis intentio priuata non potest tollere potestatem superiori; vel, melius dicendum est; tale votum non esse ex tribus exceptis in Bulla Cruciatæ, quæ sola referuari diximus: Et ita loquens de Episcopo, docet Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 40. n. 79. qui citat Azorium, & Sayrum, quibus ego addo Reginaldum tom. 2. lib. 8. cap. 22. n. 333. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 6. cap. 21. num. 13. Barthol. à S. Fausto in thes. relig. lib. 3. q. 105.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 4. Ref. 69.

RESOL. LXXXIII.

An Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ possit quemadmodum votas; ita etiam iuramenta facta circa eandem materiam votorum commutare? Idem est dicendum de Iubileo. Et an sententia, & doctrina huius questionis procedant in casu, quod iuramenta adiecta sint contractui, in quo est turpitudine in creditore; vt de soluendis iuris, aut metu extorta? Ex p. 1. tr. 11. Ref. 41.

Negatiuè responder Azorius tom. 1. lib. 11. c. 10. q. 2. Lestius lib. 2. c. 42. dub. 12. num. 60. & 62. Bartholomæus à S. Fausto in thes. relig. lib. 4. q. 41. n. 1. & alij. Et ratio est; quia iuramenti vinculum est speciè distinctum à voto; ergo priuilegium Bullæ Cruciatæ concessum ad commutanda vota, non extenditur ad commutanda.

Contrariam sententiam probabiliorē esse iudico, quam docet Portel. in addit. ad dub. Reg. verb. voti. commut. num. 8. Fernandez in exam. Theol. part. 1. cap. 9. sect. 1. §. 17. num. 1. Filliacius tom. 1. tract. 16. cap. 9. n. 154. Suarez de relig. tom. 2. lib. 6. cap. 14. num. 6. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 53. num. 8. & alij penes ipsos. Dico igitur,

Sup. hoc in tom. 3. tr. 2. Ref. 73. signatè à §. 2. & in tom. 8. tr. 4. Ref. 78. §. Secundo, in princ. & inf. lege doct. Ref. 91.

igitur, quod quando in Cruciate, seu Iubileo, conceditur commutatio ad vota, non exprimens iuramentum potest etiam commutari iuramentum, quod soli Deo factum est. Et ita etiam nouissime docuit Leone *tract. de Iubil. p. 1. q. 12. num. 68. & seq.* Molfesius in *summa tom. 1. tract. 11. cap. 15. num. 103.* & Villalobos in *summa tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 3. num. 29* ubi sic asserit: [Puede por la rula el Confessor comutar los juramentos: porque quando se concede facultad de comutar el voto, se concede el comutar la obligacion, que se adquiere a solo Dios, como a creer por la virtud de Religion; y la misma obligacion se adquiere a Dios por el juramento, que a el se haze inmediatamente, que por el voto: y ansi la facultad de dispensar en el voto, se estiende a la del juramento; porque conforme al derecho, lo que se dispone en vna de dos cosas, que se equiparates justo disponerse en la otra.] Ita ille. Ex quibus patet responsio ad argumentum contrariae sententiae: quia cum tam voti, quam iuramenti praestiti obligatio soli Deo acquiratur, sequitur, quod facultas circa vota extenditur etiam ad huiusmodi iuramenta.

Sup. hoc in Ref. seq. & inf. in tr. 4. Ref. 20. & in tom. 3. tr. 2. Refol. 72. §. Aliis, in fin. & in Ref. 73. §. Norandum.

3. Notandum est verò, quod haec sententia non procedit in casu, quo iuramenta adiecta sint contractui, in quo est turpitudine, & iniustitia in creditore, vt ad iuramentum factum homini de soluendis vsuris, aut metu extortum, &c. Ira Sanchez *vbi supra, n. 13.* Suarez *eod. num.* quibus adde Bartholomaeum à S. Faustino in *thes. relig. lib. 4. q. 51.* Sanctarellum, & Molfesium; *vbi supra,* licet contrarium asserat Barth. Ledesma *de Sacram. tract. de matr. dub. 13.* & Rodriguez in *sum. p. 1. cap. 23. num. 4. & cap. 244. n. 4.*

RESOL. LXXXIV.

An potestas delegata ad vota extendatur ad iuramenta adiecta contractui, in quo est turpitudine, cuiusmodi sunt iuramenta soluendi vsuras, aut metu iniusto extorta, &c.

Et docetur Episcopum posse dispensare in his iuramentis, ergo & Confessarium virtute Cruciate.

Et aduertitur, quod quando carcer est iniustus, & quis iurauit se reddaturum, tenetur redire, etiam si timeret morte iniusta damnandum.

Idem dicendum est de eo, qui latroni mille aureos promissit cum iuramento, ne occideretur.

Sed queritur, an in his casibus possit petere quis relaxationem iuramenti ab Episcopo, vel ab alio Confessario vigore Bullae Cruciate, vel Iubilei huiusmodi iuramenti commutationem petere? Ex p. 4. tract. 4. & Misc. Ref. 19.

In Ref. quae hic est antecedens, in §. vlt. & in aliis eius not.

§. 1. **H**ic casus quotidianus est, & ad illum negatiue respondit *part. 1. tract. de Bulla Cruciate,* respondi cum Suarez, & Sanchez, quibus nunc addo Ludouicum à Cruz in *exposit. Bullae Cruciate, disp. 1. cap. 6. dub. 5. num. 13.* quia esto per dicta iuramenta nullum ius acquiratur homini, cui fiunt; nihilominus cum nec intuitu pietatis, sed humani contractus fiant, proinde nec vllam voti, sed merè promissionis humanae rationem induunt.

2. Verum licet haec opinio sit satis probabilis, contrariam probabilem etiam esse puto, pro qua loco citato adduxi Bartholomaeum Ledesma & Rodriguez, quibus nunc addo Aegidium de Trullench in *exposit. Bullae Cruciate lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 1. num. 7.* quia tota ratio propter quam iuramenta votiua, & vota equiparantur in commutando, est, quia per iuramenta votiua, seu in Dei honorem facta, nullum ius homini acquiratur, sed per praedicta iuramenta, nullum ius

homini paratur: ergo quamuis haec iuramenta non sint praecipue in Dei honorem facta, sed intuitu hominis, cum per ea nullum ius homini sit quaesitum, in commutando cum votis equiparari debent. In tali enim iuramento duplex potest obligatio considerari, altera expressa facta homini, & ex hac parte iuramentum turpiter extortum non obligat, homo enim per iniustitiam nullum ius acquirat; altera Deo, qui in re stem inuocatur, atque ita tenetur iurans Deo seruare quod per nomen suum promissit, si licitum sit; quare cum per tale iuramentum iurans aliquo modo sit Deo obligatus, & non homini, potius inducit tale iuramentum naturam voti, & iuramenti in fauorem Dei facti, quam in hominis vtilitatem, ac per consequens in commutatione equiparatur iuramento voto, & haec omnia docet Trullench *vbi supra,* vnde probabiliter quis potest facultatem Bullae Cruciate ad vota commutando, extendere ad iuramenta adiuncta contractui, in quo est turpitudine & iniustitia in creditore, quare est iuramentum vi, vel metu extortum vel soluendi vsuras, quidquid in contrarium asserat Ludouicus à Cruz *vbi supra, num. 14.* quod confirmatur, nam Episcopus potest dispensare in his iuramentis metu extortis, vt omnes concedunt, sed ratione Bullae Cruciate possumus commutare omnia vota, vel iuramenta, quae potest Episcopus dispensare: ergo, &c. quae omnia sunt valde notanda à Confessariis, & casuum conscientiae responsoribus.

3. Ex his sequitur quod probabiliter dici potest, quod quando carcer est iniustus, & quis iurauit se reddaturum, tenetur redire etiam si timeret morte iniustam damnandum, & idem dicendum est de eo, qui latroni mille aureos promissit iuramento ne occideretur, Ita Becanus in *2. 2. de iustit. quest. 89. & de iuram. quest. 1. n. 2.* Sotus *lib. 8. quest. 1. art. 7. ad 3.* Mercado de *contract. quest. 89. art. 7. ad 4.* & alij, & haec opinio est communis.

4. Sed ego contrariam sententiam, quod iuramentum redeundi ad carceres, probabilem etiam esse puto cum Sanchez in *opus. tom. 2. lib. 6. cap. 4. dub. 6. num. 4.* quam absolute tenet Gutierrez *de iuram. p. 1. cap. 57. n. 26.* Nota tamen quod omnes supra dicti asserunt posse, vt g. qui iurauit latroni dare pecuniam, posse, inquam, petere relaxationem iuramenti ab Episcopo; sed ego etiam probabiliter puto, vt supra dictum est, vigore Bullae Cruciate posse, Confessarium huiusmodi iuramentum commutare.

RESOL. LXXXV.

An Confessarius per Bullam Cruciatam possit commutare vota iuramento firmata? Ex parte 1. tractatu 11. Ref. 43.

§. 1. **N**egatiue respondet Henriquez *lib. 7. cap. 30. num. 5.* Sayrus in *claus. regia lib. 5. cap. 8. n. 9.* Filliucius *tom. 2. tract. 16. cap. 9. num. 255.* Azor. *tom. 2. lib. 11. cap. 10. quest. 2.* & Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 1. num. 94.* Et ratio est: quia concurrunt duo vincula expressa, quae certum est esse maiora vno vinculo expresso.

2. Sanchez verò in *summa tom. 1. lib. 4. capite 41. num. 18.* putat, hanc sententiam non esse veram, si iuramentum emittatur tantum ad voti emissi commutationem: secus autem, si praestetur independentem ab illo, & tantum concurrenter ad votum, & iuramentum, simul concurrentia. Et ita hanc sententiam post Sanchez docuit Villalobos in *summa tom. 1. tract.*